

Maahanmuutto-osasto
Ylijohtaja Jorma Vuorio

Asiantuntijakuuleminen 4.12.2019 klo 12:40

O 7/2019 vp Maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat

Palauttaminen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös 14.11.2019 turvapaikka-asiassa

Analyysi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisusta CASE OF N.A. v. FINLAND (Application no. 25244/18)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on yksimielisesti päättänyt ratkaisuun, jonka mukaan tapauksessa on loukattu sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artiklaa (oikeus elämään) että 3 artiklaa (kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun kielto).

Asiassa on kyse valittajan isän turvapaikka-asiasta. Valittajan isä on hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta 3.9.2015. Maahanmuuttovirasto on 16.12.2016 tekemällään päätöksellä hylännyt turvapaikkahakemuksen ja päättänyt käännättää hänet kotimaahansa Irakiin. Maahanmuuttovirasto on päätöksessään pitänyt uskottavana valittajan isän kertomaa taustastaan, työhistoriastaan ja hänen kohdistuneista kahdesta hyökkäyksestä. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan pitänyt näytettynä hyökkäysten syy-yhteyttä hakijan turvapaikkaperusteisiin, joten virasto katsoi, ettei hakija olisi tulevaisuudessa vaarassa kotimaahansa palatessaan. Helsingin hallinto-oikeus on 26.9.2017 antamallaan päätöksellä hylännyt valituksen ja katsonut, että valittajan isään kohdistuneet teot ovat liittyneet Irakin yleiseen turvallisuustilanteeseen. Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt asiassa täytäntöönpanokieltoa, eli käännytys oli täytäntöön pantavissa. Valittajan isä on tehnyt avustetun vapaaehtoisen paluun hakemuksen lokakuussa 2017 ja hän on poistunut IOM:n avustamana Suomesta 29.11.2017. Korkein hallinto-oikeus on 30.11.2017 antamallaan päätöksellä hylännyt valituslupahakemuksen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antaman ratkaisun mukaan Suomen viranomaisten suorittama tosiseikkoja ja tulevaisuuden uhkaa koskeva arviointi ei ole ollut riittävä. EIT:n ratkaisun mukaan kansallisten viranomaisten olisi tullut arvioida yksittäisten seikkojen kumulatiivista vaikutusta ja sitä, että valittajan isä oli kaksi kertaa ennen kotimaastaan poistumista joutunut tämän henkeä

uhkaavien tekojen kohteeksi. EIT katsoi ratkaisussaan aiemman oikeuskäytännön valossa, että aiemmat oikeudenloukkaukset voivat tuoda korostetun riskin joutua vainon kohteeksi myös tulevaisuudessa. Aiemmat koetut oikeudenloukkaukset vaikuttavat tulevaisuuden vainon vaaran arvioimiseen. Mikäli hakija on joutunut aiemmin vainoksi katsottavien tekojen kohteeksi, on kansainvälisen suojelun tarvetta arvioivalla viranomaisella korostettu näyttötaakka päätöksessään perustella, miksi hakija ei enää tulevaisuudessa olisi vainon vaarassa. Aiempien vainotekojen kumulatiiviseen vaikutukseen on ottanut kantaa myös korkein hallinto-oikeus esimerkiksi päätöksellään KHO 20.12.2017:6600.

Vapaaehtoisen paluun osalta EIT toteaa ratkaisussaan, että voidaan uskoa valittajan isän palanneen kotimaahansa vapaaehtoisen paluun turvin hänelle annetun kielteisen turvapaikkapäätöksen, hylkäävän tuomioistuinpäätöksen ja täytäntöön pantavissa olevan käännytyspäätöksen johdosta. Ei ole syytä epäillä, ettei valittajan isä olisi palannut vapaaehtoisesti, ellei tämä olisi saanut kielteistä turvapaikkapäätöstä ja ellei käännytys olisi ollut täytäntöön pantavissa.

Valittajan itsensä osalta valituksen katsottiin olevan ilmeisen perusteeton. EIT katsoi ratkaisussaan, ettei valittajan isän tilanne ole aiheuttanut valittajalle itselleen sellaista kärsimystä, jonka voisi katsoa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa loukkaavaksi.

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, kansainväliseen suojeluun ja Suomen kansalaisuuteen liittyvän politiikan ja lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö suorittaa laillisuusvalvontaa ja seuraa Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa tulosohjauksen näkökulmasta. Tulevaisuuden uhan arviointiin liittyvät haasteet on havaittu Maahanmuuttoviraston sisäisessä laillisuusvalvonnassa jo vuonna 2017 ja asiasta on järjestetty henkilöstölle koulutusta. Maahanmuuttovirasto on jo aiemmin muuttanut päätöskäytäntöään ja kiinnittänyt huomiota tulevaisuuden uhan arviointiin. Maahanmuuttovirasto on ilmoittanut käyvänsä uudelleen läpi niin sanotussa palautusjonossa olevat täytäntöönpanokelpoiset maasta poistamispäätökset sen varmistamiseksi, että palautuskieltoa ei rikota.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todetaan, että turvapaikkaprosessin sujuvuus ja perusoikeuksien toteutuminen varmistetaan sekä näyttökynnyksen kohtuullisuus arvioidaan. Turvapaikkahakemukset käsitellään ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika. Lisäksi selvitetään ulkomaalaislakiin tehtyjen lukuisten erillisten lakimuutosten ja soveltamiskäytäntöjen yhteisvaikutukset oikeusturvaan. Sisäministeriö on sitoutunut näiden hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseen.